

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Преплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скуљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостиничарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ЛАЗАР ПОПОВИЋ

МИНИСТАР УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Када је превисоким указом Његовог Величанства Краља од 9. јула ове године образована Краљ. Влада, позвата да у једном важном тренутку послужи Краљу и Отаџбини, примио се је портфеља министарства унутрашњих послова у кабинету г. Алексе С. Јовановића г. Лазар Поповић, који је у том времену био судија највишег суда у земљи, и као Краљев посланик, члан садашње Народне Скупштине. Дугогодишња државна служба, махом у положају судијском, где је г. Поповић уживао опште уважање и редак глас, као и оно угледно место, које је свагда савесним радом својим стекао био у Народним Скупштинама, много су допринели томе, да је Краљевска Влада са пуним поверењем у земљи могла да приступи вршењу свог тешког задатка, и да у сразмерно врло кратком времену упути ток државних послова путем сталожености и мирног рада.

Садашњи министар унутрашњих дела родио се је год. 50 у Параћину, а ступио је после одлично свршених правних наука у Београду год. 1872 у државну службу, у којој је непрекидно остао све до данас. Службу своју почео је у министарству правде као практикант, а доцније писар; а године 1881 постао је од писара II класе министарства правде, судија првостепеног суда у Смедереву. Ово унапређење задобио је под владом пок. Пироћанца једино из призрења на ретке способности и савестан рад, које је у службовању свом показао, јер по начелима политичким г. Поповић није припадао странци, која је тада била на влади. Од године 1884—1887 био је судија првостепеног суда за град Београд, и као такав био је иследник у оним немирима, који су се јавили у Ресави за време сајужне владе. Радећи у овом положају потпуно савесно, без икаквих обзира на партије, није био срећан да задовољи ондашњег министра полиције, и да стекне одличја, али је задовољио своју савест, јер никога без доказа оптужио није, никога ослободио није, против кога су докази војевали. Године 1888 постао је секретар Касационог Суда III класе, и као такав изабран је у априлу 1890 год. од стране Касационог Суда једногласно за кандидата на звање председника првостепеног суда, и тадашњи радикални кабинет поставио га је тог истог

месеца за председника у суду ваљевском. На овом месту остао је све до маја год. 1893, а тада — ма да је на влади био кабинет радикални, и ма да је као квалификовани кандидат либералне странке за избор посланика стајао у опозицији — ипак је оставио на захтев мин. правде г. П. Максимовића и тадашњег председника Касације г. Радовића своје независно место председника суда, и пристао је, да заузме место I секретара Касационог Суда, на ком је месту могао бити и пензионисан. У том положају затекао га је 9. мај, а 11. истог месеца по-

ставила га је тадашња Влада за начелника II класе министарства правде. По жељи својој враћен је у августу исте године у Касацију, где је, на месту судијском, остао све до свог наименовања за министра унутрашњих дела. Као судија Касационог Суда, г. Поповић је г. 1899 као кандидат Њ. В. Краља заузео место председника у преком суду. У овом тешком положају свом радио је као свагда потпуно савесно, и рад тај оцениће праведно историја. За оцену тога рада најбоље је мерило, што је у самим редовима оптужених на овом суду утврђено веровање, да би се много шта свршило неповољније, да на овом месту тада није био г. Поповић.

Садашњи министар унутрашњих дела радио је и на пољу књижевном у својој струци, а радови његови у „Правди“ и у „Правнику“ врло су повољно примљени. Као један од најстаријих и највреднијих поборника стенографије у нас, он је овој корисној науци много користио у Србији, и помагао развиту њеном и у књижевности. Био је у више скупштина шеф стенографског бироа. Рад његов на овом пољу стекао је признања и у иностранству. Југословенски Стенографски Гласник донео је год. 1895. у својој мајској свесци биографију и слику г. Лазе Поповића уз врло лепу оцену његова рада за развитак стенографије.

Као посланик у Народној Скупштини г. Поповић јавио се је први пут за владе кабинета г. Ђ. Симића год. 1897., а у Скупштини за 1897—1900, био је један од најделателијих чланова законодавног одбора.

Од одличја српских има: Орден Милоша Великог III степена; Таковски Крст III степена; орден Белог Орла V степена и Споменицу Милоша Великог.

ДЕПОПУЛАЦИЈА У ФРАНЦУСКОЈ

Факат је који нико не може одрицати да се депопулација у Француској шири у страховитим размерама које морају заплашити свакога правога францускога родољуба и све пријатеље ове велике и за човечанство заслужне расе.

У Европи данас нема земље у којој је проценат рађања мањи и мање неплоднији.

Доктор Бертијон изнео је средњи број рађања за периоде од десет година. И тај средњи број до кога је дошао познати демограф јесте овакав:

од 1770 до 1780	— 380
» 1801 » 1810	— 325
» 1811 » 1820	— 316
» 1821 » 1830	— 309
» 1831 » 1840	— 289
» 1841 » 1850	— 274
» 1851 » 1860	— 267
» 1861 » 1868	— 264
» 1869 » 1880	— 245

Смањивање је као што се види стално: од почетка овога века, просечни број рођења на 10,000 становника снао је од 325 на 245.

Упоредно са другим земљама ево какав је проценат увећавања и смањивања становника и број година за које се становништво једне државе може у редовним приликама удвојити.

На 100 становника

ДРЖАВА	ГОДИШЊЕ УВЕЋАВАЊЕ	ГОДИШЊЕ СМАЊИВАЊЕ	ПЕРИОДА УДВАЈАЊА
Русија	1.39	—	50 год.
Србија	2.24	—	31 »
Угарска	1.09	—	64 »
Немачка	1.02	—	70 »
Аустрија	0.63	—	110 »
Италија	0.83	—	84 »
Шпанија	0.67	—	101 »
Холандија	1.05	—	66 »
Енглеска	1.26	—	55 »
Шкотска	1.31	—	53 »
Белгија	0.88	—	79 »
Данска	1.05	—	66 »
Швајцарска	0.66	—	101 »
Шведска	1.33	—	52 »
Норвешка	1.32	—	52 »
Грчка	—	—	58 »
Ирска	—	0.47	—
Француска	0.38	—	182 »
— (86—90)	0.065	—	1066 »
— (90—91)	—	0.064	—

Као што се види, ако се узме у рачун периода од 1886 до 1890 године, Француска треба да чека 1066 година па да се њено становништво удвоји. Још је горе констатовано за године 1850 и 1851, у којима је било 48.953 смртних случајева више него рођења.

А како стоји у томе њена противница Немачка показују следеће цифре:

ДРЖАВА	ГОДИШЊЕ УВЕЋАВАЊЕ НА 100 СТАНОВНИКА	ПЕРИОДА УДВАЈАЊА
Турска	1.26	55 год.
Саксонска	1.05	66 »
Виртемберг	0.84	83 »
Баварска	0.70	99 »

Број бракова у Француској такође опада: средњи број за петогодишњу периоду од 1879—1883 био је 376 (за 1879) на 10.000, и 2811 (за 1883).

За три године, 1880, 1881 и 1882, у 40 департмана било је више смртних случајева него рађања. А за периоду 1872 до 1876. број таквих департмана био је 17.

Француско друштво озбиљно је забринуто тим страшним цифрама. Да не спомињемо многобројна научна дела и брошуре које су претресале то важно и животно питање, треба се сетити само последњег романа Золиног *Плодност*.

Како зло да се лечи? Ево мере које предлаже један француски публициста Felix Martin, La Repopulation, La Nouvelle Revue — 15. септембар 1899. годину):

1. Закон који наређује тражење оца ванбрачнога детета.
2. Оцевима који имају више од два детета даги проширено, удвојено или утројено бирачко право.
3. Забрана да нежењени могу долазити до извесних положаја у држави.

4. Измене закона о наслеђу (узаконити обрнуту сразмеру између такса које држава удара на наслеђе и броја деце — што више деце мање таксе).

5. Пореска реформа. Нежењени, изнад 30 године, да плаћају прирез од 50%; породица без деце 40%; породица са 1 дететом — 30%; породица са 2 детета 10%; породица са три детета — данашњи порез без икаква приреза; породицама од четворо и више деце олакшица и смањивање порезе. — Писац полази са принципа: „Порез у новцу на свакога оца породице треба да опада у колико се број деце повећава, јер одгајити једно дете треба сматрати као једну врсту пореза.“

6. Укидање посредних пореза.

7. Сва благодетељања по школама да се дају деци рођеној у многобројним породицама.

8. Давање права на продају дувана и свију осталих занимања и зараде које држава даје искључиво оним лицима која имају више од троје деце.

9. Увећавање плате малим чиновницима, сразмерно са бројем деце.

10. Жене у државној служби, док су трудне, да вуку редовну плату.

11. Ослободити жењене људе од војне службе.

12. Породице које имају више слугу но деце да плаћају нарочити порез.

Писац се зауставља код радикалних мера: укидање наследника и приватне својине.

Поред осталих мера препоручује и *вирикултуру*, гајење људи, разумно и научно.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Општински судови по својој надлежности, а у делокругу свога деловања, по свима предметима, који не прелазе вредност означену у § 6. грађ. судског поступка, надлежни су и за одобравања забрана, за обезбеђења ма којих видова потраживања, када поверилац испуни услове § § 377., 378., 398., 399. грађ. судског поступка, или ако испуни услове из § 400. грађан. судског поступка, ако му је одмах немогуће доказати оно што тражи § 399. тач. 3., 4., 5. грађ. судског поступка.

Ову своју надлежност доводи суд општински на основу § 9. грађ. суд. поступка. Све видове за решавање по овим потраживањима, ми смо у нашем листу са тачним обрасцима изнели, у тој намери, да се код наших општинских судова у даним случајевима тачно по закону поступа, а и ради тога, да би се при оваквим радовима довела радња општинских судова у склад и саобразност. На ову радњу нас је побудило то, што смо приметили, да се код наших општинских судова, при оваквим појавама и представкама неједнако поступа. Ово неједнако па и неправилно поступање, које се коси са јасним и изричним захтевима законским, највише се дешава код наших сеоских општина, где се по где-где, појављује чак и произвољност, без обзира на захтевану законску форму и садржину при поступању и решавању.

Даље у више прилика смо у нашем листу изнели законску форму у правцу за извршење пописа по извршним пресудама и одобренем забранама. Но ипак смо приметили по разним извештајима, које од општинских судова добијамо, и по њиховим молбама са питањима за објашњење, да се код наших општ. судова неједнако и неправилно ради, и да се при извршењима не поступа по закону, услед чега се одуговлаче извршења и онемогућава она брза и тачна законска процедура за наплату, коју изрично захтева § 24. грађ. судског поступка, услед чега се појављују жалбе од стране повериоца надлежним полицијским властима, противу општ. судова за неправилно вршење при извршењима. Све ово не сме бити и ми налазимо, да нам је дужност, као стручном листу, који је себи за циљ

ставио, да уноси у своје радове све оно што иде у прилог, тачном, правилном и законском вршењу, да упутимо општинске писаре на наше обрасце како та решавања при тражењу обезбеђења, тако и за извршења при пописима. Да би општински писари увек и у сваком даном случају могли одмах форму и обрасце за ту радњу имати, ми смо уза сваку годину нашег листа, додали и тачно одређен регистар у коме нарочиту рубрику има и „Полицијски речник и општински послови“, која рубрика носи на себи сваки образац са упутом на којој се страни листа исти налази, према чему се увек у сваком случају лако помоћи. У тим обрасцима који су на основу законских прописа састављени, да се видети и то, који се од парничних страна има упутити на парницу у том случају, ако се при вршењу пописа појави ко као сопственик на оне предмете, на које је поверилац за своју тражбину тражио обезбеђење. Ова процедура има се тачно вршити по пропису § 466. грађ. суд. поступка и његовој најновијој измени и допуни од јуна 1898 године. У њима је јасно означена и процедура за саслушавање свију интересованих страна и од ње ни у ком случају не треба одступати по форми ако се жели, да се радња извршних органа уведе у законску саобразност.

При извршењу пописа, извршиоци увек треба да имају на уму и ту околност, да процена и поред тога, што процениоци по најновијим изменама и допунама у грађ. суд. поступку, одговарају за процењену вредност, треба да буде одређена и приближна вредности предмета, у оно време када се у попис узима, тако како се доцније без икакве потребе, не би морало приступати оном дуготрајном развлачењу за окончање предмета, на штету по остале судске послове.

Да би дали могућности општ. писарима, да имају формуларе за све видове обезбеђења у овом броју ставили смо себи за задатак и формулар нарочитог вида обезбеђења, за које је такође надлежан општински суд по § 10. и 11. са погледом на § 6. грађ. судског поступка.

Тај вид обезбеђења је: **задржање дужника од пута.**

§ 10. грађ. поступка гласи: „*Општински суд, на захтевање онога, кога се тиче, може задржати од пута оне бескућнике и слуге, који у каквој општини живе, али немају сталног места и занимања, али својим одласком из места где се налазе, могу осујетити чије потраживање (§ 6.)*“

§ 11. грађ. суд. поступка гласи: „*Општински суд надлежан је тако исто, да по захтевању поверитеља (§ 6.) задржи са пута и сваког путника, ако неби платио што је дужан, или неби дао сигурност, и наредити му, да се на њега казни, да неби куд отишао*“.

Дакле општински суд надлежан је да на захтев повериоца задржи од пута сваког без разлике, ако поверилац докаже постојање свога потраживања, по прописима § 377., 378., 398. и 399. грађ. судског поступка, или ако то одмах није могао учинити, онда ако је испунио прописе § 400. грађ. суд. поступка. Дакле ако је као јемство положио 20% од вредности суме коју од дужника има потраживати.

Ево једног случаја:

Суду општине косерићске

Милија Петровић из Струганика, који је код мене као надничар радио, осуђен је пресудом тога суда, од 20 јуна ове године, № 754., да ми на име накнаде штете плати деведесет динара, да ми накнади плаћену таксу у 8 динара и на име дангубе 5 динара, свега дакле 103 динара. Противу ове пресуде Милија се жалио првостепеном суду округа ужичког, као надлежном. Акта су по овој жалби послата на разматрање и решење суду. Но како Милија овде нема сада никаква стална занимања, а оно мало покретности што има распродаје у намери да иде одавде, да је је моје потраживање у опасности, и зато молим суд, да се уста осуђенога мога потраживања, задржи мога дужна уснама. Па ипак је наурио да ћути, и да спор речи не љуће р'за време. Појмио је да је то најбоља тактика у његовом положају, јер не само што се неће изрећи, него ће, напротив, ћутањем само још да раздражи непријатеља, па ће се, можда, баш он изрећи. Бар на то се надао.

— Не, видим ја да ви не верујете, једнако мислите да вам ја неке безазлене шале ту протурам, прихвати Порфирије све веселији и веселији и од задовољства смејући се непре-

№ 890.

Потражилац поднетом пресудом, која истина није постала извршна, зашта је он на основу § 400. грађ. поступка, положио тамо захтевану кауцију, доказао је опасност за наплату свога потраживања, а услед тога што осуђени Милија није стални житељ ове општине и што може одавде у свако доба отићи, суд општине косерићске, као надлежан § 6. и 10. грађ. поступка

Решава

Да се дужник Милија задржи од пута, све дотле докле пресуда овога суда од 20 јуна ове године № 754., не постане извршна или докле за обезбеду овога потраживања не да довољну гаранцију било у готову новцу положеном у депозитну касу овога суда или у каквој другој залози, која би била довољна за обезбеђење.

Саопштити ово решење повериоцу и дужнику и пазити на његово тачно извршење.

Од суда општине косерићске, 5 јула 1900 г. у Косерићу.

Председ. суда

Кметови

Писар

Саопштено нам је ово решење, 5 јуна 1900 год.

Милија Петровић

Илија Мартић

Оверава

Кмет

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од Јове Адамовића

(НАСТАВАК)

Њу као да ово наше остајање у двоје није ни најмање бунило. Њена мирноћа као и безазлени почетак нашег разговора повратиле ме к себи и ја се ослободих.

„Бојим се, милостива, да ће овај самовар бити сувише велик. У осталом зашто не бити задовољан са овим што имамо; и вапа је кава за цело добра“.

„Не, не. Баш сам радознала како ћете ви скувати каву. Имам ја и један много мањи самовар“. Она зазвони па нареди служавци да донесе из спаваће собе њезин самовар“.

Она беше себи усугла чај, па се сада маши да дохвати ибрик са кавом, али се предомисли, па га остави опет на страну.

„Хоћу да чекам вашу каву, па да је и ја пробам; то јест ако ми дате“, додаде она смејући се.

„Ако будете послушни“, одговорих ја а осетих како поцрвенех.

„Хоћу; целог њу дана бити послушна, да се не морате жалити Гринвалду кад се врати“.

Срце ми стаде брже кучати. „Добро си пошао“, помислих у себи.

Служавка донесе сребрни мали, управ за једну шољу чаја, самовар, а ја се сетих да нам требају и мале шољице па стадох гледати по столу.

„Треба ли још штогод?“ запита она брзо. Ја јој рекох шта тражим. Она даде девојци кључеве од ормана за посуђе, па јој нареди да донесе шољице за мока-каву. Ја насух у самовар три шољице воде, метнух четири парчета шећера, па наместивши самовар на своје подножје, потпалих шпиритус и пошто је вода проврела, усух три кашичице каве.

Она беше наслонила оба лакта на сто, па са приљубљеним шакама уз образе гледаше својим крупним детињим очима целу ову процедуру. Када метнух каву, узвикну она зачуђено:

„Зар то неће бити сувише много?“

„Не. Обично се меће за сваку шољицу једна и по кашичица, али то би било за вас сувише јако. Овако мислим да ће вам пријати.“

„Зар нећете поклонити?“

„Нећу“, одговорих јој смејући се и гледајући јој право у очи. Бејаш се сасвим ослободио. Она скиде лактове са стола, подви обе руке под груди, па се тако наслони на сто.

Самовар стаде лагано зујати; кафа се беше напила воде па створила поврх самовара мрко жуту кору на којој стадоше избијати клобуци. Госпођа Гринвалд, која је седела на горњем

крају стола дочим ја сеђах с леве стране, подиже се сада са столице па се наже над самовар, наслонивши се грудима на подсавијене руке. Пошто сам и ја био лако нагнут над самовар да ми неби кава прекипела, то осетих како се њена коса дотицаше моје и како јој врео дах, који ми вејаше у лице, мирше на колоњску водицу, коју је сигурно мешала са водом за испирање уста. Ја се учиних као да и не опајам њезину тако јаку близину, па је сасвим безазлено уверавах како сам љубопитљив на њен суд о мојој кави. Она остајаше и даље у том положају са упртим очима у самовар и не говорећи ни речи.

»Да ли осећа моју косу на својој?« питах се сам у себи, па ради уверења мрднух главом тако, да се иста готово дотаче њене. Она се не маче. Нека раскалашна веселост овлада са мном али јој не дадох да се примети.

Кава беше готова. Устадох на ноге па скидох самовар са пламена кога угасих, а она заузвек своје пређашње место. Држећи самовар у руци погледах је па видех како је у лицу поруменела; да л од унутрашњег узбуђења или усљед наслањања на груди не знам, али ме то њено руменило као и ђутање опет изби из такта и рука ми са самоваром стаде приметно дрхтати. Она то спазивши на ме погледа у очи погледом који ми задре у зенице тако јако да од изненадног бола умал не испустих самовар. Али како плану тако и нестане; оборивши очи и смећећи се пружи своју шољицу на сусрет самовару, па рече:

»Е сад да пробамо«.

Усух и њој и себи. Она сркну два три пута, па онда спусти шољицу на сто; беше јој и сувише врело. Ја сркутах доиста са уживањем; узбуђење у коме се налажах као и празан стомак и јутрењи ваздух, учинише те ми ова врела кава дође као неко изврсно средство које ме пријатно разгаљиваше.

»Зар вама није врело? ја се бојим за моје зубе«, прекиде она ђутање које беше за часак настало.

»О не, за мене лежи уживање баш у сркутању а држим да је и кава што врелија то боља«.

Она се маши опет своје шољице па стаде поново пити, као да се хтеде уверити о истинитости мога тврђења.

»Доиста је ово изврсно, само ми изгледа да оваква кава јако утиче на живце«.

»То је навика. Ја на пример могу осам до десет пути дневно да пијем овакву каву«.

»Није могуће!« узвикну она зачуђено. »Та ви онда имате челичне живце«.

Ја јој стадох причати како се код нас пије много каве и како се једу ђута јела.

»О, и ја волим пикантна јела«, узвикну она живо. »Само...« ту застаде па насмејавши се као у забуни окрете главу на страну.

»Само?« запитах ја као да не знам шта је хтела рећи. Она ме погледа па видевши моје наивно изгледајуће лице, рече:

»Узбуђује живце«.

»Могуће, али такво је узбуђење увек пријатне природе«. Она се насмеши па машивши се за нож и котарицу са хлебом, рече:

»Како кад, зависи од последица«.

Срце ми стаде још брже куцати, нека необична топлина стаде ме подиизити а дланове ми опет проби зној. Бесмо дошли на тему која нас је по мом мишљењу требала да зближи. Ја јој одговорих гласом који својим дрхтањем и моментаном промуклошћу поче издавати моју узбуђеност:

»Сумњам да су те последице код вас негативне природе«.

И она као да беше узрујана. Црвенило јој се са иначе ружичасто-белог лица не удаљаваше, велике крупне очи бежу добиле тамнију боју а прсти којима је држала комадић бисквита, дрхтаху јој приметно.

»Из чега закључујете то?« запита ме такође уздрхталим гласом.

Ја се устезах да јој одговорим. Бојазан да не претерам, појави се наједаред у мени. Грло ми дође од узбуђења све суво а усне ми дрхтаху као у грозници; готово рапавим гласом одговорих:

»Судећи по вашем мужу«.

Ма да је при том нисам смео погледати ипак осетих како ми њен пламтећи поглед прелете преко лица. Она се насмеја гласно али усиљено, смехом пуним неког бола, ђутње и пре-

зирања, па онда рече неким боним, жалостиво тихим гласом који ме до дна душе потресе:

»О колико пута изглед вара«.

Погледах је баш у тренутку када и она мене, и овај сукоб погледа убрзо и у исто време реши кризу на начин коме се ни у сну не надах. Оборивши очи доле и трљајући дрхћућим прстима леве руке, која почиваше на столу, једну мрвицу хлеба, изгледала је тога тренутка са својим зарумењеним лицем, на коме местимице стаде избијати бледило, као дете које се уздржава да не заплаче. Очни јој капци са дугачким трепавицама стадоше брже трептати као да задржавају сузе, а леви јој се угао уста трзаше час по час као у грлу. Овај бони изглед њеног детињег лица тако ме потресе, да и сам не знајући шта чиним, дохватих њену на столу почивајућу руку па је принех устима и пољубих. Она подиже очи, погледа ме жалостиво смећећи се као да ми благодари, па стаде опет играти са мрвицом на столу. Бејаш као преображен. Све до тада букташе у мени страсна пожуда за овом женском; пожуда у којој не беше ничег идеалног или племенитог, и која се ни у чем није разликовала од пожуде, која моментано овлада човеком кад спазивши лепу келнерицу, продавачицу или сличну женску. Што се при свем том нисам показивао дрзак према њој, то је било с тога што сам знао из искуства да се код жена њезиног карактера дрскошћу и цинизмом пре наседа но до каквог циља долази. У колико је владање једне удате жене галантније природе у толико веће поштовање тражи да јој се указује. Оно што би и најчеднија жена сматрала за шалу — ма и неслану шалу — узеће галантна жена за личну увреду коју никад неће опростити, и онај странац који у своме понашању покаже да је држи за оно што уствари и јесте, неће никад у својој намери, да је задобије да успе. С тога се у опћењу са таквом женом мора сто пута више пазити на границе учтивог тона но у опћењу са најчеднијом женом...

»Што ти је лола!« прекиде га стари судија. Доктор који као да не чу ову примедбу, настави даље:

»Све до тога часа сматрао сам г-ђу Гринвалд за галантну жену, у чему ме је у осталом и наговештај њезиног рођака: да се у њену брачну верност сумња, као и њезино слободно понашање према мени странцу, утврђивало, и с тога беху сви моји осећаји управљени на то да је задобијем. Али после оног њеног жалостиво-боног погледа осетих како ме у грудима нешто штрепну; она животињска пожуда за женом која се из дуга времена, раскалашности и фриволности подаје туђим људима, претвори се на једаред у ватрену али ипак племениту и пуну поштовања страст за младом, лепом, усљед несрећног брака за љубављу чезнућом женом. Обузе ме неко сажаљење и кајање тако да се морадох силом уздржати да не скочим и да је не замолим са опрштење.

Не могавши више владати собом, устадох са столице, приђох огради веранде, па са окренутим леђима столу стадох гледати доле у башту. Нека топла, пријатна језа стаде ме подиизити тако да се не могадох уздржати од протезања. Уши ми зујаху, по глави ми се врзаху стотинама мисли од којих ни једна не одговараше ситуацији, у којој се налажах, а усне ми бесвесно шапугаху »сад ће«, »сад ће«.

Чудновато је да човек у таквом бесвесном моменту, када не зна тачно ни шта хоће ни шта чини, инстинктивно потреси оно што треба. Ја сам био у себи уверен да сам близу циља и да треба само чекати и употребити zgodан моменат, али који моменат то не знађах, и зато чеках. Нашта! ни то не знађах.

»Молим те, докторе«, прекиде професор Мирковић приповедачка, »из твог причања не видим како си могао доћи до закључка, да си већ близу циља. Понашање госпође било је — судећи бар по твој причању — потпуно коректно а и тема разговора, ма да је прешла на личне ствари, није те могла довести до каквог закључка«.

... па ипак с (Наставиће се).

... је од општинских суд...
... њиховим молбама са питањима за објашњење...
... општ. судова неједнако и неправилно ради, и да се при извршењима не поступа по закону, усљед чега се одуговлаче извршења и онемогућава она брза и тачна законска процедура за наплату, коју изрично захтева § 24. грађ. судског поступка, усљед чега се појављују жалбе од стране повериоца надлежним полицијским властима, противу општ. судова за неправилно вршење при извршењима. Све ово не сме бити и ми налазимо, да нам је дужност, као стручном листу, који је себи за циљ

ти: а зар они случајеви општи, они баш, на које се односе све правничке форме и правила, и због којих су те форме и правило створени и у књиге заведени, — зар, велим, ти случајеви никако и не постоје, по томе зар, што свако дело, сваки, рецимо, злочин, само што је извршен одмах се преобраћа у случај сасвим посебан; па, понекад и у овакав: да не личи ни на што пређашње! Понекад бивају и сувише комични случајеви у тој врсти. Па, нека и оставим једнога господина сасвим сама, нека га не хватам и не узнемирујем, али нека би он сваког часа и сваког минута знао, или бар сумњао, да ја све, све знам, све до црног иза нокта, и да га дању — ноћу пратим, да будно стражарим; и нека свесно има вечити страх и сумњу од мене, — па онда ће се, бога ми, обрнути, па ће и сам доћи, још ће можда и изнети нешто као двапут — два, што ће тако рећи, имати математички облик, — то и јест згодно и пријатно! То се може догодити и пјучкоме музику, а још пре савремену умноме човеку, који је и развијен, образован у неком правцу. Потоме, голубићу, јер је веома важна ствар знати како је човек тај образован, у коме је правцу развијен. А шта ћемо са живцима, с њима шта ћемо, ви сте на њих и заборавили! Ма, све је то сад болесно, и слабо, и раздражено!... Па жучи, колико је ту жучи у свакоме! И то вам је, да ја вама кажем, жица своје врсте! Па онда још, зар се мене тиче, што да ме узнемирује ако онај иде по граду слободан! Па нека га, нека се сад мало прошета та ја и онако знам да је он моја жртва, и да ми неће никуда умаћи! А и куда ће, хе-хе! Преко границе ваљда? Преко границе иде пољак а не он, јер ја га пратим, ја га посматрам, па и мере предузимам. Или ће ваљда отићи далеко у унутрашњост отаџбине? Па и тамо живе прости мужици, прави мужици, у ланеним кошуљама, руски; и тако ће тај савремени образован човек више волети тамницу, него да живи с таквим туђинцима, као наши мужичићи, хе-хе! Али све је то којешта и несмислица. Шта то значи: утећи? Шта је то? То је формално, али није то главно; нити он само потоме од мене утећи не може никуд: него не може он мени *психолошки* утећи, хе-хе! Згодан израз! По закону природном не може ми утећи, па ма шта више некуда и побегао. Гледали сте лептирицу око свеће? Е, тако ће и он да се врзе све једнако око мене, као око свеће; онемилиће му слобода, задубљиваће се у мисли, заплитаће се, сам ће себе да заплете као у мрежу, смртно ће се уплашити!... Није само то: он ће мени и сам да припреми какву математичну стварцу: нешто налик на двапут — два, — само треба да му подужи апстракт оставим... Па ће непрестанце да кружи око мене, и све ће мањи пречник давати, и — хоп! Улетеће ми право у уста, а ја ћу га и прогутати, а то је пак врло згодно и пријатно, хе-хе-хе! Ви не верујете?

Раскољников не одговори, седео је блед и непокретан, једнако с оном истом напрегнутом пажњом упијајући погледе у Порфиријево лице.

„Лепо предавање“! мисли он осећајући хладноћу. — „То чак није ни онако као мачка с мишем што се игра, као што је јуче било. Нити ми он моћ своју ту показује без користи, нити је... потказује; он је за то много и много паметнији... Него има он неку другу намеру; али коју, какву? Ехеј, брате, залуду ти мене плашиш и обмањујеш! Немаш ти доказа, нити постоји онај јучерашњи човек! Него ти просто хоћеш да ме збуниш, хоћеш да ме прерано раздражиш, па онда у таквом стању да ме притвориш, само се вараш, и пропашћеш, пропашћеш! Али зашто и по чему чак толико да ми се потказује?... Рачуна ваљда на моје болесне живце?... Не, брате, вараш се, пропашћеш, па и ако си ти нешто припремио... Него дела да видимо шта си то припремио, шта си наумио...“

Па прикупи сву снагу. Спремао се за страшну и нечувену катастрофу. Понекад му дође да скочи па сместа ту да Порфирија удави. И кад је полазио овамо бојао се тога гнева свога. Осећа како му се уста осушила, како му срце лупа, а спекла му све влага на уснама. Па ипак је наумио да ћути, и да ни речи не изусту за време. Појмио је да је то најбоља тактика у његовом положају, јер не само што се неће изрећи, него ће, напротив, ћутањем само још да раздражи непријатеља, па ће се, можда, баш он изрећи. Бар на то се надао.

— Не, видим ја да ви не верујете, једнако мислите да вам ја неке безазлене шале ту протурам, прихвати Порфирије све веселији и веселији и од задовољства смејући се непре-

кидно, па опет стане да се по соби окреће. — Оно, доиста имате право; а Бог је и моју фигуру тако саздао, да само количине мисли у другима изазива; прави сам буфон; него ево шта ћу да вам кажем, и опет ћу да поновим, да сте ви, баћушка Родјоне Романовићу, човек још млад, — већ ви опростите мени, старцу, — ви сте, тако рећи још у првој младости, и с тога више свега ви цените ум човечији, као и сва омладина. Живахна досетљивост ума и апстрактности вас заводе. А то је на длаку тако, као што је то случај код напр. пређашњег аустриског дворског ратног савета, уколико ја, разуме се, могу да расуђујем о ратним догађајима: еле, они су на хартији и Наполеона потукли, и заробили га; па, већ онако, у свом кабинету, све и сва су разрачунали и подвели, тек за тили часак, а оно се генерал Мак баш предао са целом својом армијом, хе-хе-хе! Видим ја, видим, баћушка, Родјоне Романовићу, подсмевате се ви мени, што ја чиновник грађански вазда вам ту наводим примере из историје ратне. Та шта ћу, то је моја слабост, волим војну струку, па волим да читам и све што се војне тиче... свакако ја сам своју каријеру промашио. Ја бих, одиста велим, служио у војсци. Може бити, не бих био један Наполеон, али мајор извесно, хе-хе-хе! Еле, драги мој, да вам сада чисту истину кажем односно: *оног посебног случаја*: стварност и природа јесте, господине мој, важна ствар, и понекад, ух, како могу најлукавији рачун да поремете! Ах, послушајте ви старца, Родјоне Романовићу, озбиљно вам кажем (рекавши то, једва тридесетпетогодишњи Порфирије Петровић одиста као да одједном подстари: чак му се измени и глас, и некако се сав пбгури); а осим тога ја сам и човек отворен... Јесам ли ја отворен човек, или нисам? Како ви мислите? Баш чини ми се, јесам сасвим отворен: саопштавам ја вама такве ствари, а не тражим за то никакве награде, хе-хе-хе! Него, да ја наставим даље: досетљивост је, по моме схватању, ствар сјајна; то је тако рећи украс природе и утеха живота; па, чини ми се, она може и још какве фокусе да ствара, тако да, чини ми се, понекад не може ни да се довије неки весели иследник, који је уз то и заведен својом фантазијом, као што вазда и бива, та, за бога, јер је и он човек! Али баш природа ослобађа веселого иследника то је невоља! На то пак и не помишља омладина коју оштроумље заводи и која „прекорачује све препреке“ (као што се ви најоштроумније и најлукавије изволесте јуче изразити). Оно, рецимо и слагаће, тај човек, о коме је реч, тај *посебни случај*, тај incognito, и то ће да слаже одлично, највештије, најлукавије; чини се, да би му ту у део пао тријумф, и наслађивао би се плодовима свога оштроумља, кад тамо, а оно: пуф! и он је уловљен баш на месту најинтересантнијем и најсаблажљивијем, и пада у несвест. Додуше, бива, рецимо, да је болестан, или је у некој прилици у соби загушљиво, па ипак, ипак! Ипак, издао је мисао своју! Умео је слагати несравњено, али на природу није умео да рачуна. Ето то је оно, ето где је лукавство и превара! Понекад пак, занесен и заведен својим оштроумљем и окретношћу, стане се, као с будалом, пошалавати с човеком који га сумњичи, пребледи као намерно, као од шале, али и *сувише природно*, сувише, — истински пребледи, и ето опет је издао мисао! Ма да у први мах и превари, али за ноћ се тај смисли и предомисли, ако погрешка није мала. Тако вам је то на сваком кораку! И још нешто: истрчава се он и сам напред, наваљује некуда, а и не питан стане да говори непрестано баш о ономе о чему би требало да ћути, и све некакве алегорије износи, хе-хе! дође сам, па пита зашто га тако дуго остављају слободи, што га не затворе? хе-хе-хе! а то се може десити човеку најоштроумнијем, психологу и књижевнику! Природа је огледало, она је огледало најјасније! Гледај у њега, па се наслађуј, ето шта! Али што сте ви тако побледели, Родјоне Романовићу, је ли овде за вас веома загушљиво, хоћете ли да отворим прозор?

— О, не узнемирујте се, молим вас! повика Раскољников па се намах засмеја. — Молим вас, будите спокојни!

Порфирије се заустави према њему, очекују, па се одједном и сам засмеја. Раскољников устане с дивана прекративши на пречац свој потпуно наступни смех.

— Порфирије Петровићу! проговори он јасно и разгледно ма да се једва држао на дрхтавим ногама, — ја, напоследку, јасно видим, да ви одиста сумњате да сам ја убио ону старицу Лизавету. Са своје стране изјављујем вам, да ми

је све то давно досадило. Ако мислите да сте у праву да ме законито испитујете, а ви ме испитујете; да ме затворите, — затворите ме. Али да ми се у очи смејете, и да ме кињите и мучите не допуштам...

Усне му намах задркташе, у очима букну пламен помаме, а досад умерени глас одјекну звучно.

— Не допуштам то! викне па свом снагом лупне песницом по столу. — Чујете ли ви то, Порфирије Петровићу, не допуштам!

— Ах, Боже, шта је сад опет ово! узвикну Порфирије Петровић, који изгледаше сасвим уплашен. — Баћушка, Родјоне Романовићу! Рођени! Брате! Шта вам је?

— Не допуштам! викну по други пут Раскољников.

— Лакше, баћушка! Могу чути, за бога, ући ће! Па шта би ми онда рекли, помислите само! прошапуће Порфирије Петровић у ужасу, и лицем се приближи лицу Раскољниковљеву.

— Не допуштам, не допуштам! понавља Раскољников машинално, али сад већ наједном шапући.

Порфирије се брзо окрене и похита прозор да отвори...

— Да уће свеж ваздух! Треба да мало и водице пијете, голубићу, јер то је напад!

Па као да се упути вратима да нареди за воду да се донесе, али се међутим нађе негде у крају стакло с водом.

— Пијте, баћушка, шапуће он идући му са стаклетом, — делате, то ће вам помоћи...

И страх, па и само саучешће Порфирија Петровића беху толико природни да Раскољников ућута па с дивљом радозналешћу стане га посматрати. Али воде не узе.

— Родјоне Романовићу! Драги мој. Па ви ћете себе до лудила довести тако, уверавам вас, ех! Ах! Та пијте, за бога! Макар само мало!

И одмах га примора да узме у руке чашу с водом. Он је машинално принесе устима, али прибравши се, спусти је на сто с одвратношћу.

— Да, имали сте мали наступ! Ви ћете, голубићу, на тај начин опет да повратите себи пређашњу болест, затороче Порфирије Петровић с пријатељским учешћем, али уосталом још једнако некако расејан. — Боже, та како је могућно не чувати се толико? Ено, јуче ме је походио и Димитрије Прокофиј, — признајем, признајем, карактер ми је загрижљив, рђав, а они где шта су из тога извели!... Господо! Дошао је јуче, после вас, јели смо, говорио и говорио је, ја сам само руке раширио; ех, мислим се... ах, Боже, Боже! Дошао је од вас, је л' те? Ама, седите, баћушка, седите, за бога!

— Не, није од мене! Али ја сам знао да ће к вама и зашто ће к вама, одговори Раскољников оштро.

— Знали сте?

— Знао сам. Па шта?

— Па то, баћушка, Родјоне Романовићу, да ја не знам још за такве ваше намере; а о свему сам обавештен! Ето, знам како сте ишли *стан да узмете*, ишли сте под ноћ, кад се смркло, па сте звонили, па сте литали за крв, па сте раднике и послугу збунили. Та, разумем ја ваше тадашње душевно расположење... и ви ћете ипак себе довести до лудила, тако ми Бога! Завртиће вам се памет! У вама то незадовољство веома јако ври, незадовољство племенито, од увреде и болова које вам наносаше испрва судбина, а после надзорници квартова; зато ви тако тумарате тамо-амо, да би, тако рећи, њих све приморали да што пре одговоре, и на тај начин све одједном да се сврши, јер су вам већ досадило све те глупости и све те сумње. Је ли тако? Јесам ли погодио ваше расположење, ваше стање?... Него, ви не само себи, већ и Разумихину ми памет заврћете; а он је и *сувише* добар човек за то, знате и сами. Код вас је то болест, а код њега врлина, па болест долази на њ као прилепчива... Ево, испричаћу вам, баћушка, док се само умирите... Али, по Богу, баћушка, седите! Одахните, молим вас, ето, боје на лицу немате; повратите душу; та приседните мало.

Раскољников седне; дрхтавица га прође, али га обузе ватра по свом телу. Зачуђен и запрепаћен слушаху с напрегнутом пажњом онако уплашена Порфирија Петровића који се сад пријатељски бринуо за њ. Али није веровао ни једној му речи, премда је осећао неку необичну наклоност да му поверује. Изненадна Порфиријева напомена о стану сасвим га

запрепастила: „Како то, па он мора бити зна оно за стан? Чак ми и сам то казује!“ помисли.

— Да, био је такав, готово исти, психолошки случај у нашој судској пракци, случај болести, настави Порфирије да прича. — Један је, исто тако, сам себе окривио за убиство, и још како се окривио: извео је читаву халуцинацију, навео је факта, причао о околностима, занлео је и збунио све и свакога, а зашто? Био је и сам унеколико, али без икакве намере и предумишљаја, узрок убиству; али, кажем вам, само унеколико. Па, кад је сазнао да је он убицама дао побуде, сневесели се, паде у тугу, забуни се човек, поче му се причињати, збуде, и увери сам себе да је одиста убица он, и нико други! Напослетку је државни савет расправљив ту ствар, и несрећник буде оправдан и пуштен под надзором. Нека је хвала државном савету! Ама, ех, ех, ех! Па, баћушка? Па, тако се може и врућица навући, само кад се показују те наклоности нервном раздражењу, и ноћу ићи па звонити, и распитивати за крв! Ту психологију, вид'те, проучио сам сву на пракци. Бива тако, вид'те, да човека нешто вуче да скочи с прозора или са звонаре, вуче га, мами га, заводи га некакво осећање. Исто је то и с тим вашим звонцетом... То је болест, Родјоне Романовићу, болест! Ви сте почели своју болест и сувише да занемарујете. Треба да се посаветујете с искусним лекаром... У бунилу сте! Вама се то све дешава просто у самом бунилу!... Раскољникову се за тренут све обрте унаоколо.

„Лаже ли, лаже ли он и сад? Немогућно, немогућно!“ севну му кроз главу и одмах одбијаше од себе ту мисао осећајући унапред до какве помаме и љутње може да га доведе, осећајући да од помаме може да полуди.

— Није то било у бунилу, него на јави! узвикну он, напрежући сву моћ свога разума да би прозрео игру Порфиријевићу. — На јави, на јави! Чујете ли?

— Да, разумем и чујем! Ви сте и јуче говорили да то није бунило, него стварност, шта више, нарочито сте ударили на то да није бунило! То је све, што можете рећи, разумем! Е-ех!... Него саслушајте ме, Родјоне Романовићу, добар човек, ето, ако хоћете нека буде и тако. Али да сте ви доиста, у самој ствари, злочинац, и већ да сте како му драго, умешани у ту проклету ствар, па, зар би ви, молим вас, дошли сами да ударате на то и да тврдите како ви то нисте учинили у бунилу, него напротив, потпуно свесно? И баш да нарочито ударате на то и да тврдите то с таквим, особитим упорством; али, је ли то могло бити, кажите сами? Напротив, ја мислим, баш напротив, сасвим је то друкчије. Кад би ви ма шта за собом осећали, онда би ви свакако морали тврдити, да сте, како рекосмо, у бунилу! Је ли тако? Да ли је тако?

Звоњаше нешто лукаво у том питању. Порфирије се према Раскољникову нагнуо тако, да се овај прибије уза сами наслон дивана, па ћутом, очи у очи, у недоумици, посматраше га.

— Али шта је са господином Разумихином, шта је управо рећи, њега навело да јуче дође и да говори, је ли то учинио по свом нахођењу, или по вашем наговору? И онда би вама баш ишло у прилог да кажете да је он од своје воље долазио, и да сакријете како је то по вашем наговору било! Али, ето, ви то не кријете! Ви баш тврдите и наглашујете да је то по вашем наговору!

Никад није то наглашавао. Прође га језа кроз леђа.

(Наставиће се).

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Овај 30 број шаљемо за унутрашњост у исто време са бројем 31. Молимо ср. начелнике за психову наредбу експедиторима да свима претплатницима којима се шаље на адресу 31 број даду и по један примерак овога броја. Ово чинимо због олакшице у експедицији а њима то веће ништа отежати посао.

Уредник нашега листа г. *Н. Димитријевић*, 9. ов. месеца отпутовао је у неколико места поред Дунава: у В. Градиште, Пожаревац, Смедерево и Гроцку. У току идуће недеље вратиће се с пута и одговориће на писма свима, који од њега лично чекају одговоре.